

Zelenka, Miloš

Pracovní seminář o životě a díle Dionýza Ůurišina

Opera Slavica. 1997, vol. 7, iss. 3, pp. 46-48

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/117000>

Access Date: 11. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Giotto a duše (Co život dal) zachytil výtvarníkovu marnou touhu po zobrazení lidské duše.

Oba umělci usilovali o rozměrnou poému, u Konopnické plně a u Vrchlického částečně inspirovanou Mickiewiczem. Konopnicka tyto podněty realizovala v *Panu Balcerovi v Brazílii*, Vrchlický pak v několika rozsáhlých skladbách, především však v epopeji *Twardowski*, který námětově čerpá z polské skutečnosti. Konopnicka toto dílo v jednom dopise nazvala „slovanským Faustem“.¹⁰

Oba básníci byli významnými překladateli a měli částečně stejné lásky - oba překládali rakouského Roberta Hamerlinga a italskou Adu Negri.¹¹

Maria Konopnicka v říjnu 1885 Vrchlickému napsala: „Stále více patříte nám, Pane. Polsko Vás zná a miluje.“¹² Obávám se, že v současné době Polsko Vrchlického nezná. A český čtenář jej postupně přestává znát.

Pracovní seminář o životě a díle Dionýze Ďurišina

Dne 16. 4. 1997 se na půdě Ústavu světové literatury SAV v Bratislavě konal pracovní seminář věnovaný životu a dílu nejvýznamnějšího slovenského komparatisty Dionýze Ďurišina (16.10. 1929 - 26.1. 1997). Zhruba dvě desítky badatelů (za účasti rodiny zesnulého) z akademických a univerzitních pracovišť z bývalé federace (Bratislava, Brno, České Budějovice, Praha a Prešov), většinou Ďurišini nejblíže spolupracovníci, diskutovaly z nejrůznějších aspektů o koncepci týmu slovenského literárního vědce, který formuloval tzv. teorii meziliterárnosti. To se odráželo v přesvědčení o definitivním rozpadu tradiční srovnávací vědy na klasickou komparatistiku zabývající se kontaktologií a typologií ve vztahu jednotlivých národních literatur a na novou disciplínu, jejíž

¹⁰ Tamtéž, s. 195.

¹¹ Vrchlický přetlumočil Hamerlingovy rozsáhlé básně *Ahasver v Římě* (1900) a *Amor a Psyché* (1907), jeho překlady Hamerlingovy drobné lyriky vyšly posmrtně pod názvem *Výbor lyriky* (1928). Z Ady Negri přetlumočil šest básní, jež jsou obsaženy v jeho antologii *Tři knihy vlaské lyriky* (1894). M. Konopnicka zahrnuje překlady obou básníků do šestého svazku své *Poezie* (1904), do něhož rovněž pojala překlady Vrchlického básní.

¹² *Konopnicka, M.*: Korespondencja, tom I. Wrocław 1971, s. 197.

předmět a pracovní metody zachytí oblast meziliterárních zákonitostí, tj. sféru přesahů národní literatury k literatuře světové.

Za moderování M. Žitného seminář zahájil nestor slovenských literárních historiků M. Tomčík (Bratislava) referátem *Niektoré črty osobnosti a diela prof. Dionýza Ďurišina*, který stručně charakterizoval badatelovu profesní dráhu včetně geneze dnes již klasické vědecké diskuse o vlivologických tendencích v moderní literární komparatistice; rovněž připomněl vztah k M. Bakošovi, J. Mukaňovskému, podíl na odtabuizování historické poetiky A. N. Veselovského. K. Tomiš (Bratislava) v příspěvku *Za svetoznámyým vedcom* zhodnotil badatelovu organizační činnost, schopnost týmově pracovat, zároveň se zabýval hledáním metodologické orientace v 60. letech, kdy Ďurišin zastával pojetí inovované literární komparatistiky orientované na výzkum typologických analogií (pro něž v souladu s V. M. Žirmunským používal pojem konvergence). S. Lesňáková (Bratislava) ve svém emotivně laděném vystoupení *Pohľad do mladších rokov literárneho komparatistu* vzpomněla subjektivní rozměr Ďurišinovy obtížně uchopitelné osobnosti, která mnohdy ve vědecké komunikaci a v nárocích na své kolegy šla až za hranice fyzických možností. Zajímavý referát *Výtvarný aspekt prác Dionýza Ďurišina* přednesla L. Vajdová (Bratislava) analyzující princip vizualizace ve vědeckém textu; přesvědčivě doložila, že badatelova výtvarná představitivost signalizovala nejen exaktnost a racionalitu kontemplací, ale i schopnost intuitivně myslet, formulovat nejabstraktnější ideje prostřednictvím obrazů a geometrických schémat a symbolů.

Český blok zahájil I. Dorovský (Brno), který promluvil o Ďurišinově přínosu pro balkanistiku, o společných cestách na Balkán, které tradičně vyvolávaly zejména u makedonských vědců (M. Ďurčinov) mimořádný ohlas. M. Zelenka (Praha) pojednal o typologickém rozdílu mezi českou školou literární komparatistiky reprezentovanou v současnosti S. Wollmanem a Ďurišinovou koncepcí odmítající např. pojem literárního vlivu; dále hovořil o možném využití impulsů dekonstrukce a tzv. manuskriptologie v srovnávací literární vědě. P. Kučera (České Budějovice) z literárněhistorického pohledu ocenil termín meziliterárního centrismu, který např. při studiu česko-německých a česko-rakouských literárních vztahů odstraňuje hegemon kulturní nadřazenosti. M. Gálik (Bratislava) v příspěvku *Na margo recepcie Ďurišinovej teórie literárnej komparatistiky v zahraničí (s výnimkou strednej a východnej Európy)* pojednal o hlasu Ďurišinovy koncepce meziliterárnosti mezi americkými a západoevropskými komparatisty (D. W. Fokkema, A. Gnisci, D. Navarro, H. H. Remak, R. Wellek ad.). Přední slovenský italista P. Koprda (Bratislava)

poté v zastoupení přednesl dopis italského komparatisty A. Gnisciho (Roma), který vyjádřil vděčnost za pomoc při rozpracování kategorie středomořského meziliterárního centrismu, se slovenským badatelem jej spojovala zejména blízká představa světovosti a humanistického rozměru srovnávací vědy (Gnisci v této souvislosti s odvoláním na Ďurišina integruje do literární komparatistiky pojem duchovní dekolonializace a tzv. literární demokracie). Jednání uzavřelo vystoupení M. Žitného (Bratislava), který nastínil plány na zkompletování Ďurišinovy bibliografie včetně přípravy reprezentativní konference k nedozítým sedmdesátým narozeninám v roce 1999.

Ačkoli na semináři - vzhledem k účasti rodiny a ještě ne dostatečnému časovému odstupu, který by umožňoval rozvinout intenzivnější kritickou diskusi o dalších výhledech početného mezinárodního kolektivu – převládal vzpomínkový a oslavný rozměr, přesto se účastníci shodli na myšlence, že výzkum meziliterárnosti a jeho zákonitostí přes svou zdánlivou utopičnost má své utilitární opodstatnění. Ďurišinův pokus formulovat nové odvětví literární vědy zabývající se dějinami a teorií světové literatury zůstává přes protiargumenty odpůrců ojedinělou badatelskou iniciativou, k níž bychom ztěžší v americkém a evropském kontextu hledali analogický pendant. Třeba kladně hodnotit snahu organizátorů publikovat referáty v časopise *Slovak Review*. Nezbyvá než doufat, že společným úsilím českých a slovenských vědců vyjde kolektivní sborník *Stredoeurópsky meziliterárny centrismus* (České Budějovice – Bratislava – Brno, 1997), který se v současnosti potýká s nemalými technickými a administrativními překážkami.

Miloš Zelenka

**(Ne) Prerušené stretnutie
(za prof. Jurajom Kopaničákom)**

Vieme, že život každého z nás má už od svojho zrodu presne vymedzené časové dimenzie. A pŕedsa pri zavŕšení životnej púte blízkeho človeka srdce nám zastená bôľom i smútkom. Práve pod bremenom takejto bolesti sa mi vyrojili spomienky na vzácneho človeka, profesora Juraja Kopaničáka a na naše stretnutia, ktoré (žiaľ, už len) boli pre mňa vždy nevšedným osobným zážitkom. Živo si spomínam na naše prvé stretnutie, hoci sa uskutočnilo ešte v prvej polovici 60. rokov, keď sa stal mojím aspirantským školiteľom. Už